

Частина I
ЗАМЕТІЛЬ

Другий день Різдва, 1944 рік

Сніг. Сніг і нічого більше. Не чарівні сніжинки, що м'яко кружляють. Не всняний лапатий сніг, що падає важко й волого, танучи на теплих газонах. Найгірший татранський сніг, ці мікроскопічні кришталіки льоду, що їх несе поривчастий вітер, які вдаряють з відусіль, забиваються під одягу, наче лезом січуть кожен незахищений шматочок шкіри, зухвало набиваються в піздрі й рота, не даючи дихнути. Цей сніг не падав, він просто був усюди, займав кожну лещицю простору, позбавляв відчуття реальності, не дозволяв визначити напрямок. Перетворював нічний похід на неприємне борсання в крижаній, наділеній свідомістю оскаженілій матерії, яка будь-що хоче замордувати непроханого гостя просто заради самої втіхи від чийогось страждання.

Чоловікові, що опинився в полоні заметілі, видавалося, що він наполегливо піднімається вгору, що з кожним

кроком стає чимраз ближче до краю Західних Татр. Переконаував себе, що погода — його спільник, що завдяки їй йому вдасться оминути німецькі патрулі й дістатися словацького боку. Планував з'їхати на сідницях в долину, залишивши позаду заметіль, заховатися під смереками й трохи перепочити, аби перед світанком дістатися людських осель. Сподівався бодай на дрібку везіння, що натрапить на порядного словацького гураля, а не на зрадника-колаборанта, яких було чимало по обидва схили Татр.

Відчував, що слабне, але обов'язок гнав його вперед. Обов'язок, а ще звірячий страх. Тільки на світанку всі дізнаються, що один хлопець із готельної обслуги зник, пов'яжуть це з нічними подіями й пошлють за ним у погоню на всі сторони світу. Продертися на словацький бік і замести сліди — його єдиний шанс урятувати власну шкуру й виконати завдання.

«Ти наша єдина надія», — почув перед тим, як вирушити в дорогу. Думав про це, і його накривала така потужна хвиля патріотичного піднесення, що на якусь мить переставав відчувати пронизливий холод у кістках. Перед очима поставали різні картини. Черчилль, що скрушно дивиться на куксу після ампутації відмороженого пальця (на таку жертву був готовий) і запитує тремтячим голосом, чи це сталося саме тоді. Генерал Коморовський, що поважно й урочисто чіпляє йому на груди орден *Virtuti Militari*, а тоді всміхається у вуса і підморгує йому, даючи зрозуміти, що жоден орден не здатен відзначити його внесок у справу батьківщини. Якщо хоч якийсь бог існує, він повинен дозволити йому дістатися словацького лісу. Цієї миті він надто поважна особа для долі світу, щоб йому це не вдалося.

Мандрівник, якому видавалося, що він увесь час піднімається, мав лише двадцять один рік, і цим можна було

пояснити його патріотичне піднесення. Звався Романом Клосовичем, був родом із Познані, а звістку про початок війни дістав під час альпіністських навчань у Татрах на східних скелях Костельця: її прокричали туристи з дороги. Мав повернутися до Познані, але родичі, переконані в тому, що гірський курорт буде безпечніший, ніж Великопольща, через яку мав промарширувати кожен німецький солдат, телеграмою категорично порадили йому залишитися на місці.

Родичі ніби й мали рацію, а ніби й ні. Німці блискучо зайняли Закопане, на гірських туристичних базах посадили прикордонників, на скелі Мніха повісили свастіку, а людей тримали в залізних лабетах, щоб нікому дурні думки до голови не лізли. Декому з гуралів нова влада подобалася менше, декому більше, а сам Роман трохи підробляв кельнерством, а трохи діяв підпільно, намагаючись прислужитися Польщі.

Польщі, яка за своєю звичкою вкотре перестала існувати. Землі на заході включно з рідною Романові Познанню були анексовані Рейхом, східні прикордонні області зайняли радянці, решта окупованої Польщі з Варшавою і Краковом була об'єднана в дивне утворення під назвою Генеральне губернаторство. Губернатором став Ганс Франк, доктор права й улюбленець Гітлера, який любив називати себе королем Польщі й справно виконував свою місію, розв'язуючи єврейське питання остаточно, а польське питання ефективно — так, щоб нація перетворилася на збіговисько тупих рабів.

Франк, як і належить королю Польщі, зазвичай хазяював у Вавелі, але щойно відкрив для себе розташоване біля підніжжя гір Закопане, що нагадувало йому баварське Шлірзее, одразу відчув себе там як удома. Негайно наказав перейменувати найрозкішніший татранський готель

на Калятівках — винятковий, розташований на галявині, в серці гір, оддалік від курортної цивілізації — на Бергхауз Кракау, оточив його есесівцями і влаштував там шикарну резиденцію, в якій проводив майже кожний вік-енд. Сидів на терасі, вдивлявся у Каспровий Верх і посьорбував свій улюблений до холери міцний чай із дещицею молока, який йому подавав Роман Клосович.

На другий день Різдва 1944 року Роман до пізньої ночі снував між кухнею й апартаментом номер сімнадцять на другому поверсі. Тут ніхто не розважався, ніхто не святкував, на диво не було навіть жодних шльондр. Роман бачив і чув речі, що їх бачити й чути не повинен був, але мешканці апартаментів потилицями відчували подихи червоноармійців, що дислокувалися вже не за сотні, а за десятки кілометрів від Кракова й готувалися до подальшого наступу. Це вони були проблемою, а не кельнер із «великими» вухами.

О другій ночі нервово метушився по своїй кімнатці під дахом і не міг вирішити, чи йти до Анелі, чи, може, це все-таки було не на часі.

О другій п'ятнадцять прийняв рішення. Триває окупація, ніхто не знає ні дня, ні години¹, тож усе-таки піде і власне так і пояснюватиме, що триває окупація і так далі. Аж раптом прочинилися двері, й він побачив у них не Анелю, а знайомого йому лише з вигляду симпатичного есесівця, одного з головних преторіанців Франка.

Роман подумав, що якби пішов до Анелі раніше, то, мабуть, його однаково знайшли б, але, принаймні, не довелося б помирати незайманим.

— Слухай уважно, двічі не повторюватиму, — озвався есесівець чистою польською мовою, передаючи йому

¹ Євангеліє від Матвія, 25:13. (Тут і далі — прим. ред.).